

13/3

I torsdagens föredrag sade statsministern

enligt stenografiskt referat bl. a. att Dagens Nyheter jämte andra tidningar skulle ha använt samma uttryck om regeringens skatteförslag förra våren som om den kommunistiska kuppen i Tjeckoslovakien för ett par veckor sedan. Sålunda skulle i båda fallen ha talats om "den röda diktaturen". Statsministern ville tydligen genom detta påstående hävda att de borgerligas kritik av den nya tjeckiska regimen icke borde tas alltför allvarligt. Påståendet är emellertid felaktigt. Vill hr Erlander söka visa att han hade rätt eller åtminstone att han varit i god tro, eller vill han erkänna att han talat osanning? Med tystnad borde han inte kunna svara.

D-N
18/3 1948

USA värnar Europa

President Truman har talat öppet och klart. Hans anförande i går anknyter till den stora Rooseveltska traditionen: det klarlägger situationen i världen och ger riktlinjer för USA:s ställningstagande till denna situation. Inför talets märkligaste moment, kravet på införande av allmän värnplikt i USA, tänker man ovillkorligen på Neville Chamberlains tal 1 april 1939, som innehöll samma budskap i fråga om England. Det var då första gången som England genomförde allmän värnplikt i fredstid; nu är det Amerikas tur. Sex månader efter Chamberlains tal hade vi krig; är också Trumans tal, med tanke på att USA nu övertagit Englands roll som demokratins och humanitetens främste vapendragare, ett tecken på att kriget — efter en vilo- eller rättare sagt utmattningsperiod av mindre än tre år — ånyo står för dörren?

Nej, efter all sannolikhet är det inte så. Det finns likheter mellan mars 1939, då Tyskland tog Tjeckoslovakien, och mars 1948, då Rysslands femte kolonn erövrade makten i samma land. Men skillnaderna är trots allt mera väsentliga. Illusionerna var starkare för nio år sedan,

erfarenheten har skärpt sinnet för vad som sker. USA är ojämförligt mäktigare än England var år 1939, en krigisk rysk aktion framstår nu som på lång sikt hopplös, medan den nazistiska attack som utlöste det andra världskriget ägde utsikt att nå sitt mål. Oro, den starkaste oro, är befogad, än mer självfallen är en känsla av det tragiska läge som på grund av den ryska politiken föreligger så kort tid efter nazismens nederlag. Men det finns icke samma skäl till skräck som förra gången då ordet Prag gick över världen som en symbol för våldets triumf; i dagens läge är de fredsönskande staterna mera medvetna om faran, och en av dem är ett kraftcentrum av överträffad styrka.

Den amerikanske statschefen klargör med större bestämdhet än tidigare att hans land "måste förbli tillräckligt starkt för att stödja de länder som hotas av kommunistkontroll och polisregim"; "jag är övertygad", yttrade han vidare, "att USA genom lämpliga medel skall ge de fria nationerna det stöd som situationen kräver" och att "de fria europeiska nationernas beslutsamhet att skydda sig själva skall motsvaras av samma beslutsamhet från vår sida att hjälpa dem att göra det". Dessa ord är från politisk synpunkt talets kärna. Genom sin president, som i detta hänseende kan antas tala för båda de stora partierna, lovar den amerikanska statsledningen att hjälpa de länder som hotas av den ryska expansionen. Det amerikanska folket, till överväldigande flertal

sammansatt av ättlingar från de nationer som ser sin självständighet i fara, uppträder som garant för de delar av Europa som ännu är fria, den amerikanska demokratin — den första i världen — blir de försvaga- de, splittrade och inför övermakten utan stöd utifrån hjälplösa europeiska demokratiernas värn.

Samtidigt med Trumans tal inträffar uppgifter om det första stora europeiska säkerhetsavtalet mellan England, Frankrike, Belgien, Holland och Luxemburg. I anslutning till Förenta nationernas stadgar lovar de fem staterna varandra hjälp vid "väpnat anfall i Europa"; de skall upprätta ett rådgivande organ som skall följa den internationella utvecklingen och förbereda den gemensamma politik som måste föras vid en angreppshandling. Denna pakt innebär ett första steg till europeisk konsolidering, taget på tillskyndan av USA och av betydelse för tryggheten därigenom att den amerikanska republikens resurser står bakom det nya förbundet.

Inför dessa fakta borde en omprövning av den svenska och skandinaviska positionen vara självklar. Några satsar i Trumans tal är i detta sammanhang särskilt värda att övervägas. Han framhåller att påtryckningarna mot Finland utgör en fara för den skandinaviska halvön. Han uttalar att "det finns tillfällen i världshistorien då det är långt klokare att handla än att tveka", ty även om "en viss risk är förknippad med handlandet är det ännu mer riskabelt att uraktlåta att handla". Den satsen gäller sannerligen för de